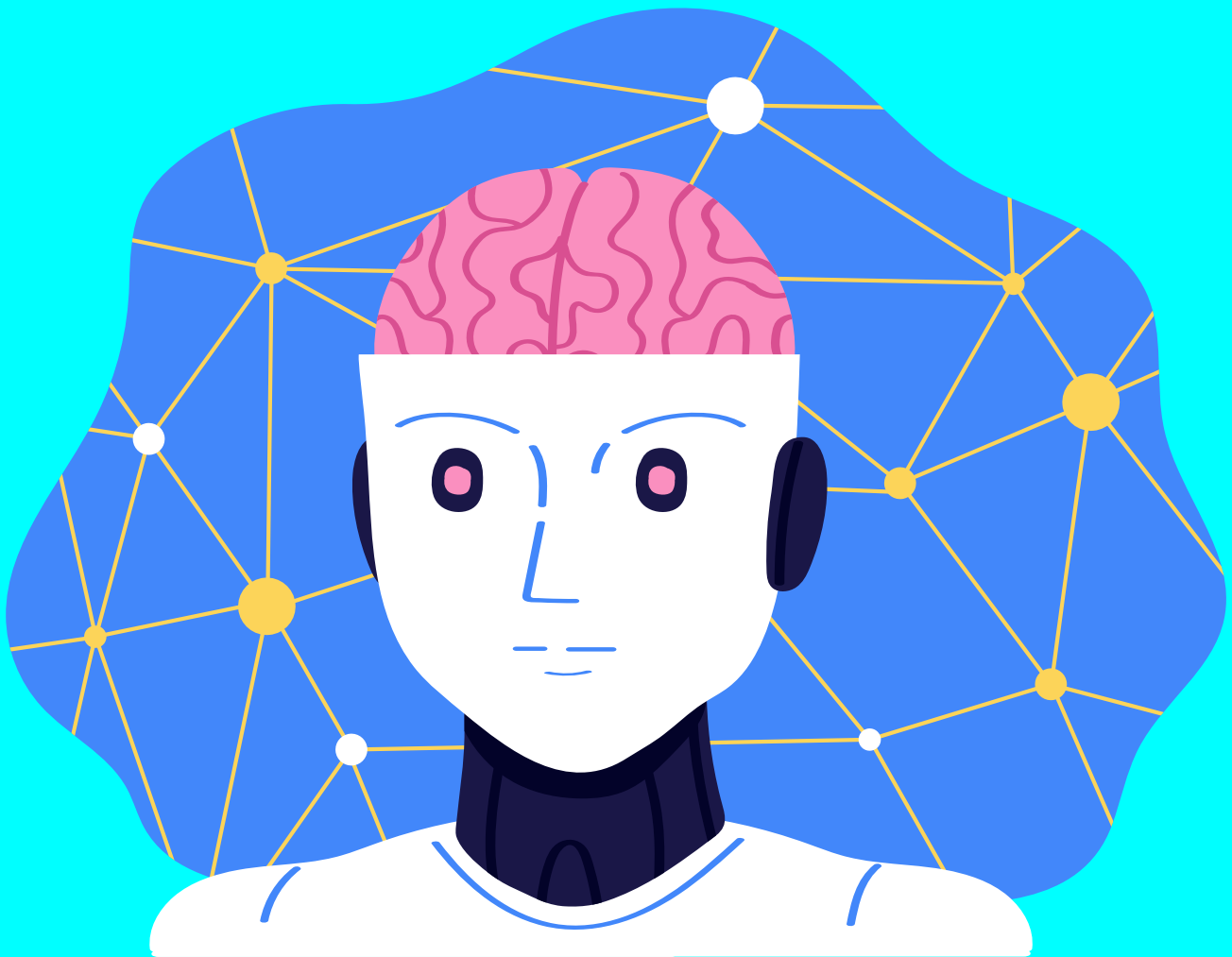

ISSUE 1-2567

COFACT JOURNAL

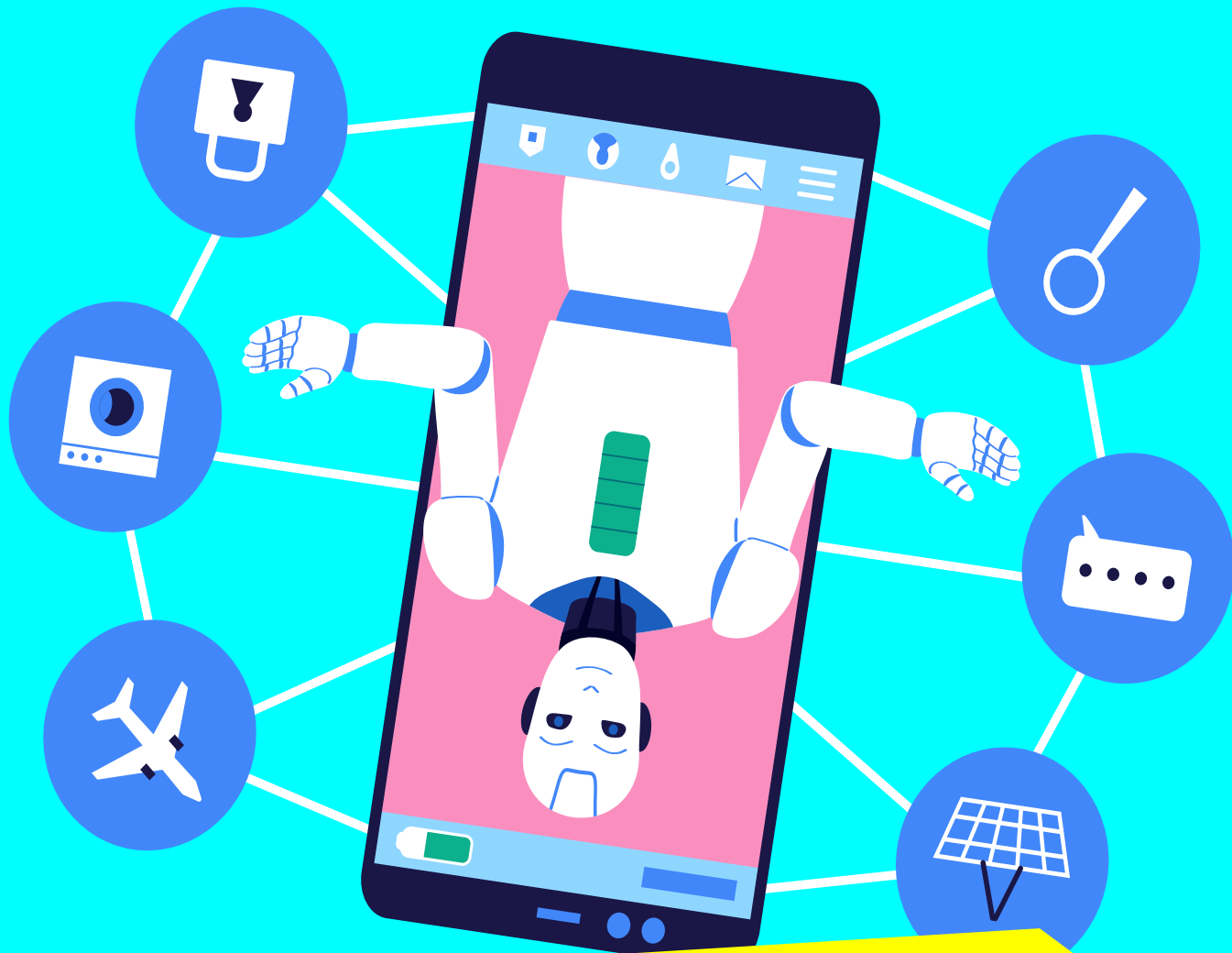
เสวนานักคิดดิจิทัล ครั้งที่ 26

‘ความจริง ความลวง
ในยุค AI สื่อ/พลเมือง
ควรรับมืออย่างไร’

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.

สังคมก้าวสู่ปี 2567 ภายใต้บริบทเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือเอไอ (AI) เกิดความตื่นตัวและกังวลไปพร้อม ๆ กัน โคแฟคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิเวศน์สื่อออนไลน์มีระยะหนึ่ง ตระหนักว่า เอไอจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อการสื่อสารออนไลน์ในประเทศไทยอย่างแน่นอน จึงจัดงานเสวนานักคิดดิจิทัลครั้งที่ 26 ให้ภาคีนักคิดดิจิทัลของโคแฟค ร่วมเสวนาเสนอมุมมองต่างจากแต่ละประสบการณ์ในเรื่องเอไอ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม และต้นแบบในการแก้ไขปัญหา (Best Practice) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ในหัวข้อ 'ความจริง ความหลงในยุค AI สื่อ/พลเมืองควรรับมืออย่างไร'

ทั้งนี้ โคแฟค (ประเทศไทย) สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับภาคีนักคิดดิจิทัล ประกอบด้วย มูลนิธิฟรีดริชเนามันเพื่อเสรีภาพ ศูนย์การพูดคุยเพื่อมนุษยธรรม สถาบันเซนจ์พีวชั่น บริษัทโอ-เพนตรีมจำกัด สภาองค์กรของผู้บริโภค สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เครือข่ายพลเมืองสร้างสรรค์ บริษัทเทลสเกอร์จำกัด และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จัดงานดังกล่าว เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2567 ณ SCBX NEXT TECH¹ ชั้น 4 สยามพารากอน กรุงเทพฯ

¹ SCBX NEXT TECH สยามพารากอน เป็นโปรเจกต์ร่วมกันระหว่างสยามพิวรรธน์ (เจ้าของสยามพารากอน) และ SCBX (บริษัทแม่ของธนาคารไทยพาณิชย์ - เป็น Tech Company ดูแลธุรกิจต่าง ๆ ด้านไฟแนนซ์และเทคโนโลยี) โดยปรับปรุงพื้นที่ชั้น 4 ของสยามพารากอนให้เป็นเทคคอมมูนิตี้ เพื่อการเรียนรู้แห่งโลกอนาคต พื้นที่แห่งการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพสำหรับผู้สนใจโลกดิจิทัลทุกกลุ่ม เปิดให้องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทย มีโอกาสและมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความสามารถต่าง ๆ ในเวทีสาธารณะ ด้วยการจัดงานสัมมนา งานประชุมเกี่ยวกับเทคโนโลยี ธุรกิจ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

CONTENTS

4

ปาฐกถา หัวข้อ “เราจะใช้ AI อย่างไร ให้สร้างสรรค์ และปลอดภัย”

โดย พณชิต กิตติปัญญางาม
CEO/Co-founder ZTRUS และ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันเพื่อการ
ยุติธรรมประเทศไทย

การเสวนานักคิดดิจิทัลครั้งที่ 26 หัวข้อ “ความจริง ความหลงในยุค AI สื่อ/พลเมืองควรรับมืออย่างไร”

ดำเนินรายการโดย
สุภิญญา กลางณรงค์
ผู้ร่วมก่อตั้งโคแฟค (ประเทศไทย)

10

6

การนำเสนองานวิจัยโคแฟค เรื่อง “AI กับข้อมูลข่าวสาร”

โดย สุนิตย์ เชรษฐา
ผู้อำนวยการสถาบัน ChangeFusion

สรุปข้อเสนอแนะจากการเสวนา

โดย สุภิญญา กลางณรงค์
ผู้ร่วมก่อตั้งโคแฟค (ประเทศไทย)

16

“เราจะใช้ AI อย่างไร ให้สร้างสรรค์ และปลอดภัย”

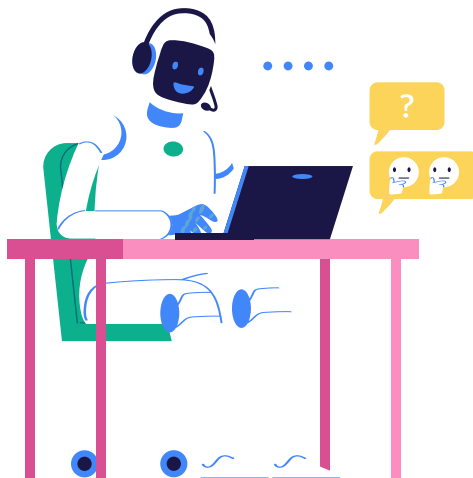
พนชิต กิตติปัญญางาม
CEO/Co-founder ZTRUSⁱⁱ
และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

ⁱⁱ ZTRUS คือดิจิทัลสตาร์ทอัพที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูงมาให้บริการแปลงข้อมูลเอกสารสู่ดิจิทัล โดยเทคโนโลยีของ ZTRUS ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตรวจสอบและนำเข้าเอกสาร ให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนของการอ่านตรวจสอบ และการพึ่งพาทรัพยากรบุคคลในกระบวนการบางส่วน สำหรับเทคโนโลยีขั้นสูงที่ ZTRUS นำมาใช้บริการแปลงข้อมูลสู่ดิจิทัล ไม่ได้ใช้เพียงแค่ OCR (Optical Character Recognition) ทั่วไปเท่านั้น แต่ยังใช้เทคโนโลยีกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล (Information Extraction) ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่ช่วยแปลงและถอดข้อมูลผ่านการเรียนรู้ เลียนแบบความคิดมนุษย์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ AI-OCR (ข้อมูลเพิ่มเติมที่ <https://www.ztrus.com/th/home-8/>)

พนชิต ผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีเอไอ และสร้างเอไอเป็นเครื่องมือในการแปลงข้อมูลเอกสารสู่ดิจิทัล ออกตัวว่า สิ่งที่จะแลกเปลี่ยนวันนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวและต้องการชวนให้คิดว่า จะใช้เอไออย่างไร จากมุมมองของคนสร้างเอไอโดยเริ่มต้นอธิบายว่า Generative AI¹ (Gen AI-เอไอสร้างสรรค์) ทำอะไรได้บ้าง ปัจจุบันเอไอสร้างสรรค์ทำได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสร้างเนื้อหา เขียนบทความ เขียนโค้ด แปลภาษา สร้างสรรค์งานเขียน ถาม-ตอบข้อเท็จจริง วางแผนการเงินส่วนตัว หรือระดมสมอง และให้คำเตือนหรือข้อควรระวังในการใช้เอไอ 6 ข้อ ได้แก่

- 1) เลือกใช้แอปเอไออย่างระมัดระวัง
- 2) อย่าใช้ข้อมูลส่วนบุคคล
- 3) อย่าใช้เนื้อหาที่ลอกเลียนแบบ(Plagiarized)
- 4) ปิดใช้งานฟังก์ชันบันทึกการสนทนา
- 5) ตื่นตัวเสมอสำหรับกิจกรรมที่น่าสงสัย และ
- 6) อย่าพึ่งพาเอไอในเรื่องความแม่นยำถูกต้อง

คำแนะนำทั้งหมดนี้ ‘ทำยาก’ เพราะในความเป็นจริง แต่ละวันจะมีปริมาณข้อมูลมหาศาล พุ่งเข้ามาในทุกวันที่ยินยากที่มนุษย์จะตั้งสติรับมือได้ทัน โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้บอท (Bot) หรือโปรแกรมอัตโนมัติช่วยสร้างหรือเผยแพร่ข้อมูล จนทำให้เรา ‘ตั้งสติ’ เพื่อตอบสนองได้ไม่ทันต่อจำนวนและความเร็วที่เราได้รับ การตั้งรับด้วยสติอย่างเดียวไม่เพียงพอจึงต้องทำความเข้าใจการ

ทำงานของเอไอสร้างสรรค์เพื่อใช้เอไออย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

พนชิต อธิบายว่า การสร้างเอไอเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์ว่าด้วยของปลอม (artificial science) การจะรู้ว่าสิ่งนี้ ‘ปลอม’ ต้องเข้าใจและรู้จัก ‘ของจริง’ ก่อน เบื้องต้นข้อมูลจากเอไอไม่ใช่ ‘ความจริง’ แต่ เป็นข้อมูลสถิติ ที่มีข้อจำกัดด้วยเวลา สถานที่ และมนุษย์ที่ใช้ด้วยการให้สูตร ตั้งค่าต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ ให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยคำตอบของเอไอไม่ได้เกิดจากความฉลาดของมัน แต่เกิดจากการสอนให้ตอบด้วยมนุษย์ ให้เลือกคำตอบที่ถูกใจมนุษย์ กล่าวได้ว่าถูกควบคุมด้วยอคติของมนุษย์ในการเลือกคำตอบ

สิ่งที่สำคัญที่สุด ข้อมูลสถิติคือความรู้ แต่ความรู้ทั้งหมดจะไม่มีประโยชน์เลยถ้าไม่มี เป้าหมายในการใช้ความรู้ นั้น เป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเอไอ อีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างเอไอไม่ใช่เรื่องเทคโนโลยีด้านเดียว แต่เป็นเรื่องของหลักคิดและกระบวนการด้วย จึงสามารถใช้เอไอให้เป็นโอกาสในการทำงาน เรื่องการตรวจสอบข้อเท็จจริง ด้วยการรู้จุดแข็งและจุดอ่อนของทั้งบอทและมนุษย์ทำงาน และเติมเต็มซึ่งกันและกัน และให้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจสุดท้าย เพื่อความปลอดภัยและเพื่อสังคมด้วย

1 Generative AI คือ AI ที่ถูกออกแบบมาโดยเฉพาะให้มีความสามารถในการ “สร้างใหม่” จากชุดข้อมูลที่มีอยู่ ด้วยอัลกอริทึมแบบ Generative Model มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย อาทิ การสร้างภาพ การประมวลผล การสร้างเสียงดนตรี และอื่น ๆ จนกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถคิดค้น และสร้างผลงานต่าง ๆ ได้เกือบเทียบเท่ามนุษย์ ยังไม่มีคำแปลในภาษาไทย จึงขอใช้ทับศัพท์ว่า Gen AI (เอไอสร้างสรรค์) – อธิบายโดยผู้เขียน

สุนิตย์ เชรษฐา
ผู้อำนวยการสถาบัน ChangeFusion

สุนิตย์ สํารวจข้อมูลด้วยกระแสเรื่อง generative AI หรือ เอไอสร้ํงสรรคฺ์ ว่าเป็นไปในทิศทางไหน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกี่ยวกับเรื่องข่าวลวงเป็นอย่างไร รวมถึงการกํากับดูแลทั่วโลกว่ามีทิศทางอย่างไร โดยเริ่มต้นได้แสดงความคิดเห็นด้วยกับพนชิต ว่าเอไอสร้ํงสรรคฺ์ ‘เดา’ คําคอบให้ถูกใจมนุษย์ ให้มนุษย์รู้สึคฺ์ว่าคําคอบนี้ ‘ใช่’ จริงไม่จริงไม่รู้ แต่ใช่และชอบ การพัฒนาเทคโนโลยีเอไอที่ผ่านมา เริ่มแรกจะเปิดให้ใช้เป็นกาารทั่วไป แต่ในระยะหลังบางตัวเริ่มใช้การไม่ได้ ต้องใช้เงินซื้อโปรแกรม

ในประเด็นความเสี่ยงของการใช้เอไอสร้ํงสรรคฺ์ ในการเผยแพร่ข่าวลวง พบว่า

1) การเร่งขยายทั้งปริมาณและคุณภาพของเนื้อหา ลวง ไม่ว่าจะภาพ เสียง หรือสื่อผสม ที่ทำได้

เหมือนจริงและมีต้นทุนต่ำ จึงถูกนำไปใช้โดย **ผู้ไม่ประสงค์ดี หรืออาชญากรได้**

2) เมื่อความน่าเชื่อถือของสื่อหรือข้อมูลต่าง ๆ ในสังคมลดลง เพราะคนเริ่มสับสนว่าอะไรจริง-ไม่จริง แม้แต่ผู้เชี่ยวชาญยังแยกได้ลำบาก ทำให้ **ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง** เช่น โควิด-19 กับการฉีดวัคซีน **จึงไม่มีใครเชื่อ**

3) ความคุมผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ยาก เช่น มีการแชร์ภาพระเบิดใกล้อาคารกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา โดยไม่แจ้งรายละเอียดที่มาของภาพ ส่งผลให้ดัชนีตลาดหุ้นสหรัฐฯ ตกไป 0.26% ในเวลาอันรวดเร็ว

การนำเสนองานวิจัย โคแฟค

เรื่อง “AI กับข้อมูล ข่าวสาร”

4) **เอื้อประโยชน์ให้คนโกหก** เมื่อมีการเผยแพร่คลิป หรือภาพที่ไม่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลนั้นอาจอ้างว่า เป็นคลิปหรือภาพที่ถูกเอไอสร้างสรรค์ทำขึ้น ท้ายที่สุดเรื่องอาจจะตกไปโดยไม่มี การตรวจสอบ ว่าคลิปหรือภาพนั้นจริงหรือไม่ อย่างไร

5) **ตอกย้ำ ‘ตัวกรองฟองสบู่ (Filter Bubble)’** ซึ่งขยายความเชื่อผิด ๆ ในกลุ่มพวกเดียวกันเอง ที่มีอคติอยู่ก่อนแล้ว เช่น มีการทดลองใช้โปรแกรม Chat GPT ผลิตเนื้อหาโดยอ้างบุคคลต่าง ๆ บอกว่าประเทศออสเตรเลียไม่มีปัญหาโลกร้อน และที่นี้ก็เจอไฟป่าเป็นประจำอยู่แล้ว เมื่อแชร์ไป ยังกลุ่มที่มีความคิดไม่เชื่อเรื่องโลกร้อนอยู่แล้ว จึงตอกย้ำให้ไม่เชื่อมากยิ่งขึ้น

6) **เป็นเครื่องมือของมิจฉาชีพเทคโนโลยีที่เรียกว่า ‘ดีฟเฟค (Deepfake)’** ใช้เอไอปลอมได้ทั้งภาพ และเสียง เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา แม่ได้รับโทรศัพท์จากคนร้ายอ้างว่าจับลูกสาว ไว้เพื่อเรียกค่าไถ่โดยได้ยินเสียงลูกสาวจากปลายสายอย่างชัดเจน และ

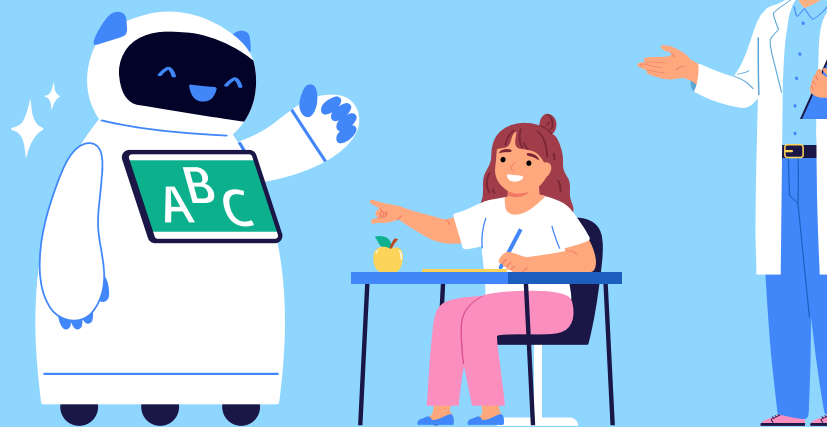
7) **กระทบต่อการเมืองและเสรีภาพ** ในสหรัฐอเมริกาปลายปี2566มีการรณรงค์หาเสียง ‘BEAT BIDEN’ จากพรรครีพับลิกัน โดยใช้เอไอผลิต เนื้อหาจากโจทีย์ว่า หากการเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งหน้า โจไบเดนจากพรรคเดโมแครตชนะ อีกสมัยจะเกิดอะไรขึ้น ผลคือ เอไอสร้างภาพ รถถังวิ่งเคลื่อนเมือง อาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้น ฯลฯ โดยเขียนกำกับตัวเล็ก ๆ ไว้ตรงหัวมุมว่าเป็นภาพ ที่ใช้ AI สร้างขึ้น เป็นต้น

ในขณะที่มีการใช้เอไอสร้างสรรค์ในหลาย ๆ ประเทศแต่ก็มีบางประเทศปิดกั้นเอไอสร้างสรรค์ หรือหันไปพัฒนาระบบของตนเอง เช่น ประเทศจีน สั่งห้ามบริษัทเทคโนโลยีของจีนไปเชื่อมต่อระบบกับ Chat GPT ขณะที่ยักษ์ใหญ่ไอทีของสหรัฐอเมริกาอย่างแอปเปิล ต้องลบแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องออกจากสโตร์ที่ให้บริการในจีน แต่จีนก็สร้าง ERNIE ของไป่ตู้ (Baidu) ขึ้นมา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศที่มีการพัฒนาเอไอสร้างสรรค์รุ่นหน้า ได้เริ่มออกแนวทางกำกับดูแลเอไอแล้ว กล่าวคือ สหรัฐอเมริกามีคำสั่งประธานาธิบดีในปี 2566 ว่าด้วยเรื่องการทดสอบเอไอที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงหรือสุขภาพให้ต้องรายงานผลการทดสอบให้รัฐบาล ต้องติดฉลากหรือน้ำหรือฉลาก เพื่อให้ประชาชนทราบว่าเนื้อหาที่สร้างขึ้นโดยเอไอ ส่วนสหภาพยุโรปมี EU Code of Practice เป็นกลไกกำกับดูแลตนเองของผู้พัฒนาเอไอและมีการติดตามผลการปฏิบัติเป็นระยะ ๆ โดยมีการออกกฎหมาย EU AI Act ที่ให้เวลาผู้เกี่ยวข้องเตรียมตัว 2 ปี หลังจากนั้นผู้กระทำผิดจะถูกลงโทษปรับตั้งแต่ 1.5-7% ของยอดขายทั่วโลกของบริการนั้น ๆ เป็นต้น และในอังกฤษตั้งสถาบันความปลอดภัยเอไอของตนเองและพยายามเชื่อมประเทศต่าง ๆ ในการกำกับ

ดูแลเอไอ โดยจัดประชุมเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2566 มี 27 ชาติเข้าร่วม รวมทั้งจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ และมีการลงนามคำประกาศ Bletchley มีเนื้อหาทยอยรับถึงความเสี่ยงของเอไอในมิติต่าง ๆ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ในขณะที่ประเทศไทย ยังมี ‘ความท้าทาย’ หลายประการ ตั้งแต่การสร้างความรู้เท่าทันเอไอให้กับประชาชน การส่งเสริมให้เกิดการประเมินและจัดการความเสี่ยงในเอไอที่เป็นภาษาไทย แนวทางการทดสอบ การระมัดระวังอคติต่าง ๆ ในชุดข้อมูลที่สร้างสรรค์โดยเอไอ เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ขณะที่ทั่วโลก พยายามจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เอไอ แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่ก็คือ การวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการปกป้องและคุ้มครองประชาชน เพราะไม่เพียงต้องมีกฎหมายเท่านั้น หากแต่การปรับใช้กฎหมายก็เป็นเรื่องที่สำคัญต่อการรับมือเอไอด้วยนอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันตรวจสอบว่าสิ่งไหนจริงหรือปลอมเป็นเรื่องสำคัญ เหมือนกับการทำงานของโคแฟคที่ชวนทุกฝ่ายร่วมกันหาความจริงร่วมกันเอง

การเร่งขยายทั้งปริมาณและคุณภาพของเนื้อหาหลง

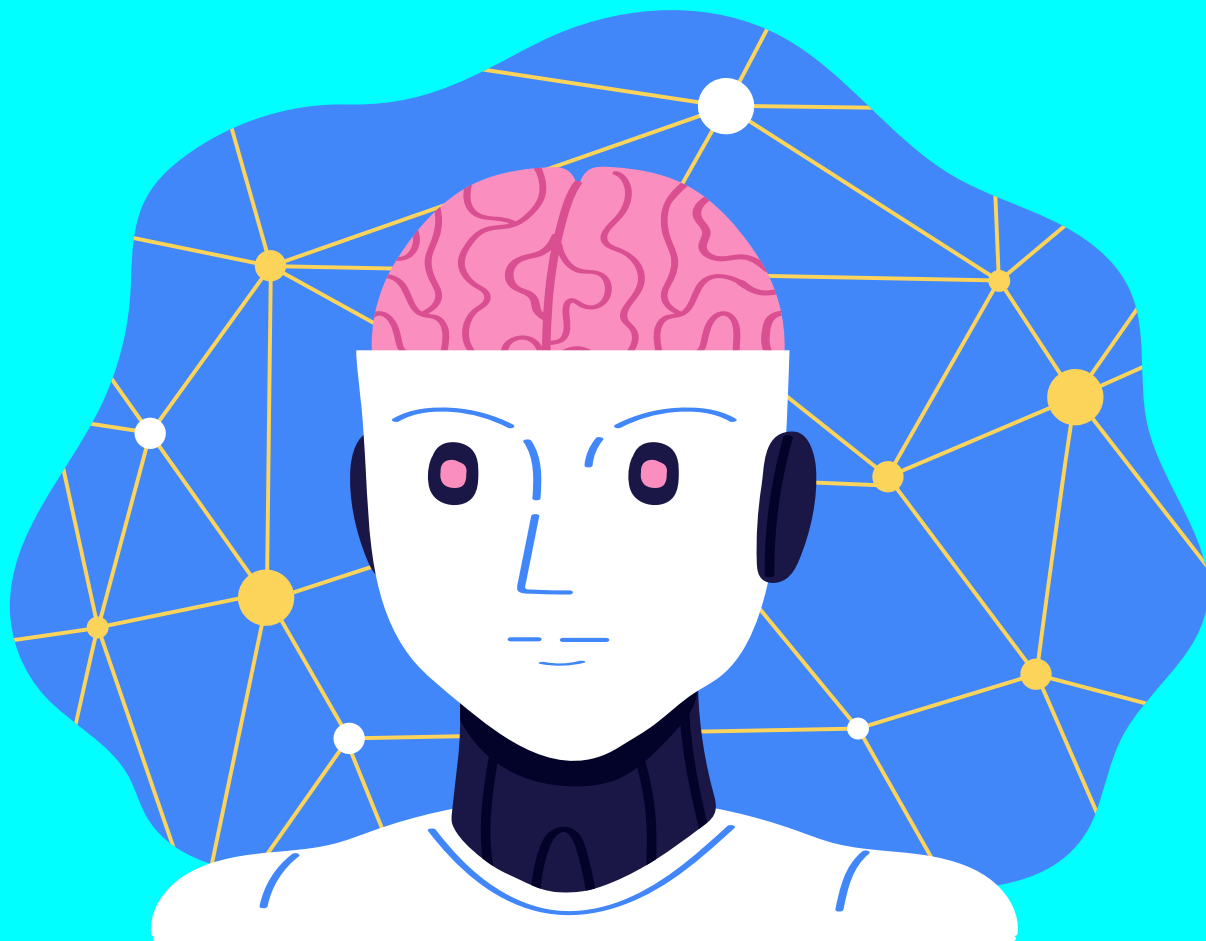
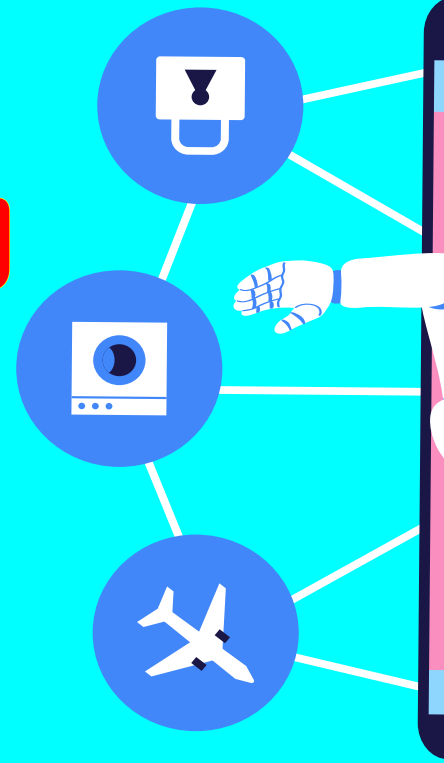

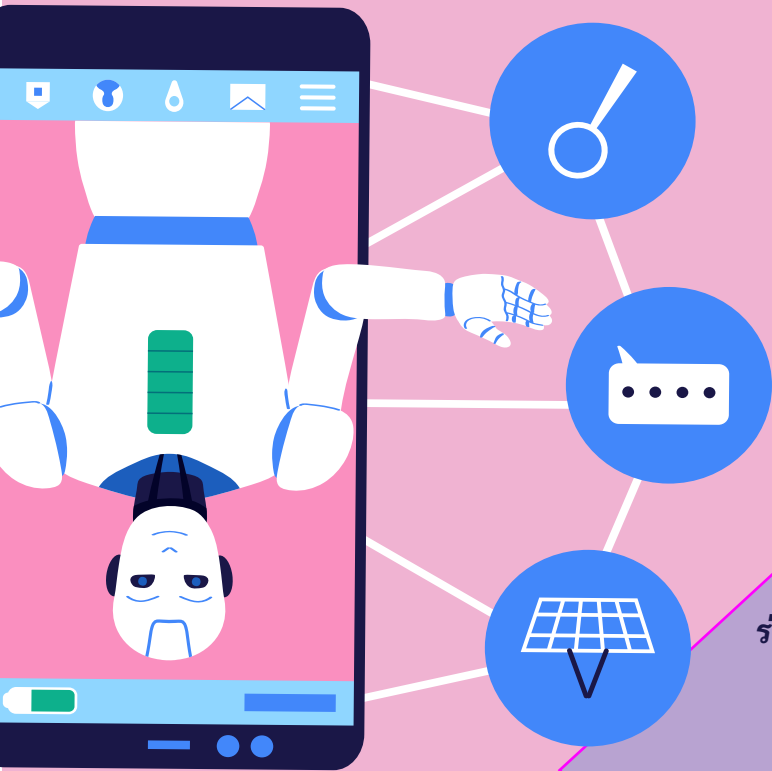
- The pope on Balenciaga
- ง่าย เร็ว สะดวก ต้นทุนต่ำ
- ภาพ เสียง วิดีโอ ผสมผสาน
- เขียนโน้ตมองของกลุ่มหรือบุคคลเฉพาะได้
- โลกใหม่ของ IO
- Cicero bot โน้มน้าวจิตใจคนได้

สามารถอ่านรายละเอียดบทความของสุนิตย์ เรื่อง ‘เจาะลึกประเด็น generative AI และข่าวลวง’ ได้ที่ https://blog.cofact.org/wp-content/uploads/2024/01/1.GenerativeAI_misinformation.pdf และ เรื่อง ‘เราจะป้องกันและแก้ไขปัญหาคือความเสี่ยงของ generative AI ต่อประเด็นข่าวลวงได้อย่างไร’ ได้ที่ <https://blog.cofact.org/wp-content/uploads/2024/01/2.-AI-Misinformation-Regulation.pdf>

“ความจริง ความลวง ในยุค AI สื่อ/พลเมือง ควรรับมืออย่างไร”

การเสวนา นักคิดดิจิทัล ครั้งที่ 26

ดำเนินรายการโดย

สุภิญญา กลางณรงค์

ผู้ร่วมก่อตั้งโคแฟค (ประเทศไทย)

ร่วมแลกเปลี่ยนโดย

1. รณพงศ์ คำนวนทิตย

กรรมการผู้จัดการมาดเอไอ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. กนกพร ประสิทธิ์ผล

ผู้อำนวยการสำนักสื่อดิจิทัลไทยพีบีเอส

3. ธนบูรณ์ สมบูรณ์

ผู้ก่อตั้งเครือข่ายพลเมืองสร้างสรรค์

4. สุวิตา จรรย์วงศ์

ผู้ก่อตั้ง และ CEO บริษัท เทลสกอร์ จำกัด

โจทย์การแลกเปลี่ยน ซึ่ง

สุภิญญา กลางณรงค์ ผู้ดำเนินรายการ หยิบยก

ขึ้นมาเสวนาในเวทีนักคิดดิจิทัลครั้งนี้ ได้แก่ 1) จาก

ประสบการณ์การทำงานภาคธุรกิจ ภาคไอที ภาคประชาชน

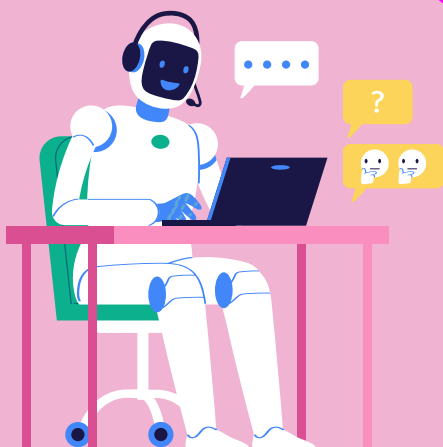
หรือภาคสื่อ ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับในวันนี้ แต่ละท่านรู้สึกตื่น

เต้น (wow) หรือกังวล (worry) อะไรบ้าง ทำไม อย่างไร และ 2)

แต่ละท่านรู้สึกถูกใจ (like) อะไร หรือคาดหวัง (wish) จะเห็น

สิ่งใดในสังคมเพื่อรับมือกับความจริง ความหลง

ในยุคเอไอนี้

รณพงศ์ คำนวนทิตย

กรรมการผู้จัดการ มายด์ เอไอ
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

WOW มาก แต่ผู้ใช้ต้องเข้าใจ และใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อสังคม

รู้สึกตื่นเต้นมากในฐานะที่เป็นทีมพัฒนาเอไอ ขณะเดียวกันก็จับกระแอสังคมได้ว่า ‘เอไอตกเป็นจำเลยสังคม’ เพราะสังคมรับรู้ว่ามีฉาชีพนำไปใช้เป็นเครื่องมือหลอกลวง อย่างไรก็ตาม เอไอมีประโยชน์หลายอย่าง จะพบว่า มีหลายองค์กรหันมาใช้เอไอเพื่อช่วยลดต้นทุน และย่นระยะเวลาการทำงาน ขณะนี้ สิ่งที่ชุมชนผู้พัฒนาเอไอเอนรงค์ก็คือ ‘เราต้องเข้าใจและใช้ให้เป็น’ อย่างล้ำเทคโนโลยี เพราะเอไอเป็นเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ และยังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนา เทคโนโลยีนี้ ยังไม่เสร็จสมบูรณ์แบบ สามารถเลือกใช้ได้ตามความสมัครใจส่วนตัว ประโยชน์หรือโทษขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้นำไปใช้

อย่างไรก็ตามเมื่อเอไอถูกใช้เพื่อการหลอกลวงและกระทำความผิด การพิสูจน์ว่าข้อมูล รูป หรือ เสียงนั้น ๆ ‘ปลอม’ ต้องใช้การพิสูจน์ที่ยากขึ้นมาก ๆ ต้องมีหลักฐานพยานแวดล้อม หรือองค์ประกอบที่เป็นวิทยาศาสตร์ เช่น การพิสูจน์ว่าเสียงปลอมหรือไม่ ต้องเปรียบเทียบความละเอียดของเสียงด้วยเทคโนโลยีเช่นกัน เพราะฉะนั้น

การพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ ต้องทำงานหนักขึ้นมากใช้เอไอ สู้กับเอไอ และต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหลายด้านช่วยกัน นอกจากนี้ สำนักข่าวต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเอง นอกจากจะเป็นผู้สื่อสาร จำเป็นต้องเป็นผู้ตรวจสอบด้วย เพื่อไม่ให้เป็นผู้เผยแพร่ความลวงเสียเอง

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนลักษณะนี้ เป็นสิ่งที่ถูกใจมาก เพื่อนำแง่มุม ความเห็นที่หลากหลาย ไปปรับใช้ตามบทบาทแต่ละคน และคาดหวังว่า ทุกคนตระหนักว่า การใช้เอไอ มีทั้งภัย และประโยชน์ แต่ต้องไม่ตระหนก หรือกลัวเกินกว่าเหตุ จนจำกัดการพัฒนาเทคโนโลยีนี้

กนกพร ประสิทธิ์ผล
ผู้อำนวยการสำนักสื่อดิจิทัล ไทยพีบีเอส

WOW กับข้อมูล สถิติ หรือวิจัยที่เอไอสร้างสรรค์ขึ้น แต่ ก็ worry ว่าจะ ‘รู้เท่าทัน’ เพียงใด

ในฐานะสื่อสายเทคโนโลยี รู้สึกตื่นเต้นในข้อมูลตัวเลข สถิติ หรือวิจัยที่เอไอสร้างสรรค์ออกมาเป็นตัวอย่างให้เห็นในระหว่างนี้ แม้จะยังนำมาใช้ประโยชน์ได้ไม่ไ้มาก เพราะงบประมาณ ทักษะของบุคลากร และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ยอมรับว่ามีเอไอสร้างสรรค์ไปใช้แล้ว โดยที่ยังไม่รู้นโยบาย ส่วนความกังวลใจในเรื่องการ ‘รู้เท่าทัน’ นั้น ต้องนำมาเตือนกันในทุก ๆ ครั้ง ที่มีการให้ความรู้เรื่องเอไอสร้างสรรค์

กนกพร อธิบายประเด็นการตรวจสอบข่าวว่า มีกระบวนการตรวจสอบอยู่แล้วในทุกกองบรรณาธิการ แต่เมื่อมีการใช้เอไอสร้างสรรค์ที่สามารถผลิตเนื้อหาในระดับ ‘At scale’ ปริมาณมหาศาลในเวลาอันรวดเร็ว ประกอบกับเทคโนโลยีที่เก่งขึ้น เนียน คม สมจริง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะของทีมสื่อให้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ไม่เพียงทักษะด้านการตรวจสอบเท่านั้น แต่ยังต้องเพิ่มทักษะพื้นฐานอย่างทักษะ ‘เฮ้ะ!’ ด้วย การตั้งข้อสังเกตด้วยความไม่ไว้ใจส่งผลให้การรายงานของสื่อซาลงไป ด้วยไม่ทันต่อการทำงานของข้อมูลความลวง

อย่างไรก็ตาม สื่อจำเป็นต้องเลือกความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของสังคม

ขอชื่นชมแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่มีความพยายามทำ ‘แนวปฏิบัติ’ เพื่อการรับเรื่องร้องเรียนในการตรวจสอบและห้ามสื่อที่ผลิตด้วยเอไอสร้างสรรค์เลียนแบบ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมืออย่างกระตือรือร้นจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วย ที่จะร้องเรียนไปยังแพลตฟอร์มนั้น เมื่อเจอสื่อต้องสงสัย เพื่อให้การปิดกั้นผู้ผลิตสื่อละเมิดเหล่านี้เกิดขึ้นได้จริง

กนกพร แสดงความเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคมลักษณะนี้ เกิดเป็นแบรนด์ที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ประเด็นที่เป็นประโยชน์ได้กระจายสู่สาธารณะ และสังคมมีช่องทางที่จะติดตามและเชื่อถือสารที่ออกไป ไม่ใช่ ‘ปฏิเสธ’ ไปเสียทุกอย่าง ขณะเดียวกัน สิ่งที่น่าปรารถนาที่สุดคือ อยากให้ทุกคนเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่กระตือรือร้น รู้เท่าทัน และมีพลังในโลกออนไลน์ เพราะในอนาคตทิศทางการพัฒนาจะถูกนำไปใช้ในหลากหลายทางมากขึ้น

ธนบูรณ์ สมบูรณ์

ผู้ก่อตั้งเครือข่ายพลเมืองสร้างสรรค์

WOW มาก จึงต้องเรียนรู้ และพบว่า ต้องตระหนัก และใช้อย่างระมัดระวัง

ในฐานะประชาชนพลเมือง ตื่นเต้นกับเทคโนโลยีนี้มาก ประกอบกับมีกระแสว่า ‘ใครใช้เอไอไม่เป็น ระวัง! จะโดนแย่งงาน’ สนใจเพราะกลัวตกงาน และเริ่มไปเรียนรู้ ได้รับมุมมองว่า เทคโนโลยีเอไอเปรียบเหมือนม้าเร็ว หากควบคุมมันได้ ก็จะสามารถขี่มันไปได้ไกลและเร็วขึ้น แต่หากควบคุมไม่ดี หรือเชื่อ (ปราศจากข้อสงสัย) มากไป อาจถูกสะบัดตกจากม้า ได้รับบาดเจ็บ ดังนั้น จึงต้องมีการตรวจสอบซ้ำ (Re-check) ไม่เชื่อตั้งแต่แรก ในฐานะผู้บริโภค ต้องมีความตระหนักว่าเทคโนโลยีเป็นของดี และใช้มันอย่างระมัดระวัง

อย่างไรก็ตาม แม้จะตระหนัก และระมัดระวังแล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้ ในสื่อสังคมออนไลน์มีการแชร์ภาพรถยนต์ยี่ห้อ มิตรชูบิชิทรงกลมดูน่ารัก รับแชร์ต่อทันที ‘เพราะชอบและถูกใจ’ ตรงกับที่อาจารย์พนชิตกล่าวเมื่อช่วงต้นเลย ว่าเอไอเลือกเสนอสิ่งที่ถูกใจมนุษย์ ก่อนจะพบว่า เป็นเนื้อหาที่ถูกทำขึ้นด้วยเอไอสร้างสรรค์ ก็แชร์ไปแล้ว ผู้บริโภค

แม้จะไม่ใช่อัปเดตสร้างสรรค์ แต่การเป็นผู้แชร์ (เผยแพร่ต่อ) ก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้ ‘ความลวงวนเวียน’ อยู่ในระบบต่อไป

นอกจากนี้ ธนบูรณ์ได้ยกประเด็นที่น่าสนใจว่า ในฐานะที่เป็นผู้บริโภค ไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีมากนัก มักจะได้รับการเตือนจากคลิป ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในทำนองว่า มิจฉาซีพจะโทรศัพท์มา และบันทึกเสียงของเราไว้ เพื่อทำเลียนแบบ และนำไปใช้โทรศัพท์หลอกหลวงอีกทีหนึ่ง เนื้อหานี้เป็นความจริงหรือไม่ เราต้องกลัวหรือไม่ เราต้องทำอะไรต่อไป

ทั้งนี้ถูกใจเรื่องของเทคโนโลยีและเอไอสร้างสรรค์เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เราก้าวหน้า ทันสมัย แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวัง นอกจากการตระหนักรู้ระดับปัจเจกแล้วคาดหวังจะเห็นเครื่องมือกำกับดูแลติดตาม และการควบคุมการใช้เทคโนโลยีเอไอสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ มีกฎหมายที่เอื้อต่อการตรวจเช็คมากขึ้น และมีการบังคับใช้ได้จริงกับกลุ่มมิจฉาซีพ

สุวิดา จรรย์วงศ์

ผู้ก่อตั้ง และ CEO บริษัท เทลสกออร์ จำกัด

ผู้ใช้งานต้องมีสติ หน่วยงานรับแจ้งเรื่องร้องเรียนควรมีมากขึ้น และรัฐต้องมีกฎ-กติกากำกับเรื่องนี้

ในมุมมองของผู้ผลิตคอนเทนต์ การทำงานของเทลสกออร์(Tellscore)ที่ดูแลอินฟลูเอนเซอร์กว่า1แสนคนได้กำหนดให้มีการยืนยันตัวตนด้วยบัตรประชาชนอยู่แล้วตามกระบวนการทำความรู้จักกับลูกค้า(KYC-Know Your Customer) เช่นเดียวกับแพลตฟอร์มอินฟลูเอนเซอร์รายใหญ่ ๆ ระดับโลก เพื่อให้ได้มาตรฐาน ขณะเดียวกันเมื่อมีนวัตกรรมเอไอสร้างสรรค์เข้ามา จึงต้องทำมากขึ้น โดยจะให้นโยบายว่า อินฟลูเอนเซอร์คนใด ผลิตเนื้อหาด้วยการใช้เอไอสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือผสมผสานขอให้แจ้งผู้รับสารด้วย เป็นต้น แน่แน่นอนว่า มีคำถามค่านจากผู้ผลิตคอนเทนต์ ว่างานจะน้อยลงไหม เหมือนกับกรณีเรื่องการโฆษณาสินค้าที่เคยถกเถียงมาก่อนหน้านี้

สุวิดา แสดงความเห็นว่าย ในยุคที่สังคมออนไลน์ใช้เอไอสร้างสรรค์มากขึ้นเช่นนี้ แม้แต่อินฟลูเอนเซอร์ที่ผลิตคอนเทนต์เอง ก็ยังถูกลอก ดังนั้น ขอเสนอว่า 1) ผู้ใช้งานต้องมีสติ ระมัดระวังในการใช้งาน 2) ผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน หรือหน่วยงานรับแจ้งเรื่องร้องเรียนต้องมีมากขึ้น เพื่อร่วมด้วยช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง และสุดท้าย 3) กติกาทางสังคม หรือการบังคับใช้กฎหมาย ที่ระบุเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับผู้ใช้เทคโนโลยีนี้ในสื่อสังคมออนไลน์ ให้ใช้เป็นมาตรฐานร่วมกัน ที่เทลสกออร์ ถูกใจและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมเอไอในการทำงานหลายอย่าง เพื่อให้มีเวลาว่างสำหรับการทำงานลดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้นเพราะอยากเห็นสังคมดีขึ้น จึงใช้เครื่องมือนี้ ทำประโยชน์ให้สังคม โดยตระหนักถึงผู้มีส่วนได้เสีย คาดหวังจะเห็นบอร์ดทางสังคม อธิบายสถานการณ์เอไอในภาพรวม เพื่อทำความเข้าใจและเดินหน้าไปด้วยกัน

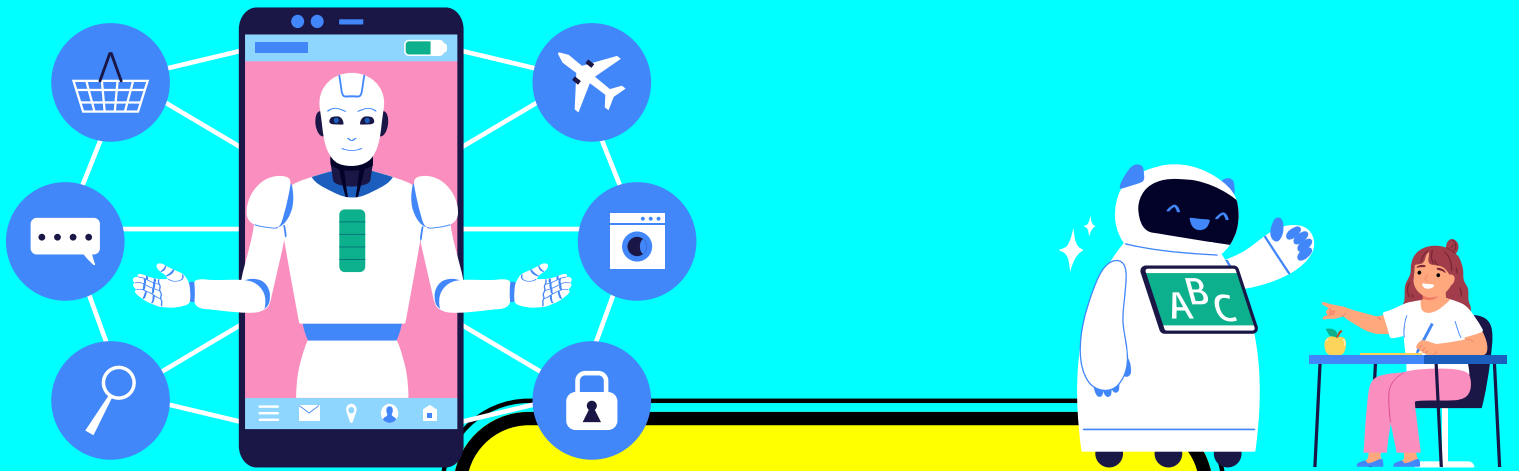
สรุปข้อเสนอแนะ จากการเสวนา

โดย **สุภิญญา กลางณรงค์**
ผู้ร่วมก่อตั้งโคแฟค (ประเทศไทย)

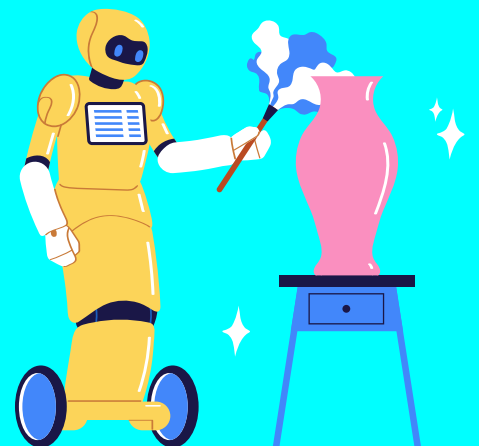
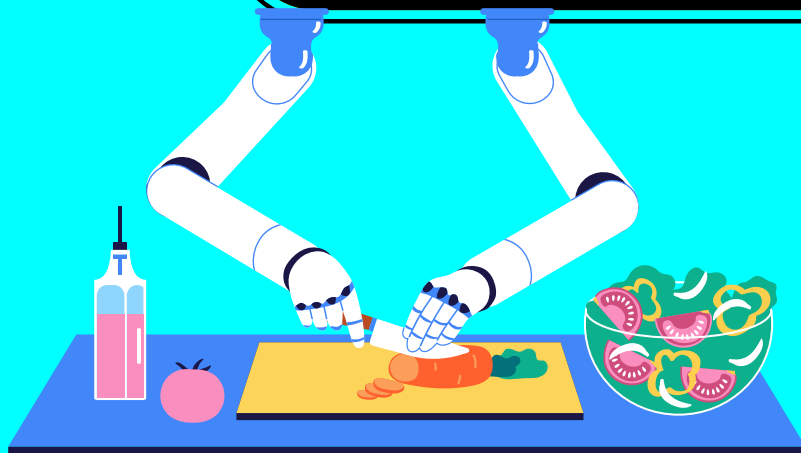
สรุปว่า เราควรใช้เทคโนโลยีเอไออย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ เพราะไม่สามารถย้อนกลับไปยังยุคที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตได้อีกต่อไป แต่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างไร ที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนต้องช่วยกัน

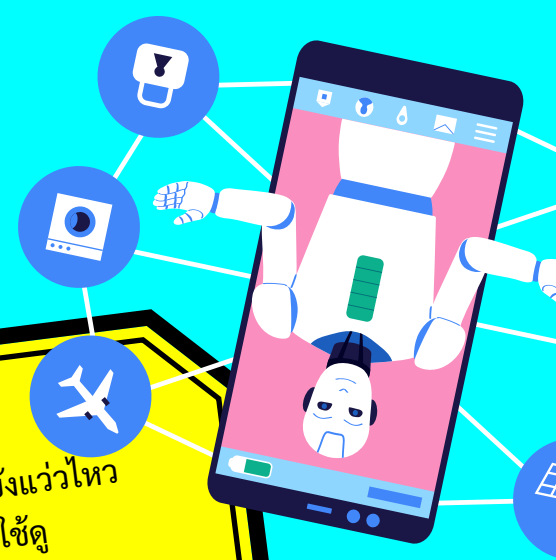
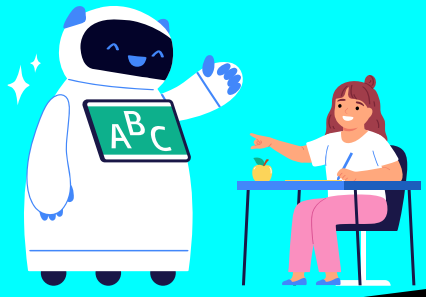
- แพลตฟอร์มต้องมีกติกา ตักเตือน และเข้มงวดกับการใช้งาน
- อินฟลูเอนเซอร์และสื่อ ต้องพยายามให้มี ‘หลักปฏิบัติ’ (code of practice) ในการใช้เอไอสร้างสรรค์คอนเทนต์และสื่อ

- สื่อมวลชนทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างเข้มข้นมากขึ้น ก่อนจะนำเสนอ
- ภาครัฐต้องมีนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมเรื่อง การรู้เท่าทัน ตั้งแต่ในระดับโรงเรียนประถม มัธยม สถาบันครอบครัว ขณะเดียวกันต้องบังคับใช้กติกาอย่างจริงจังกับผู้กระทำความผิด
- ประชาชนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ต้องพัฒนาทักษะ การไม่ไว้วางใจสื่อ และทักษะการรู้เท่าทัน เพื่อป้องกันตัว จากมิจฉาชีพ และร่วมกันรณรงค์ ‘อย่าเพิ่งแชร์’

สุดท้ายด้วยคำขวัญของโคแฟค คือ "บางครั้งความเชื่ออย่างมิดบอดน่ากลัวกว่าการไม่เชื่อไว้ก่อน" เพราะการไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ไม่ได้หมายความว่า มองโลกในแง่ร้าย แต่เป็นการตั้งสติพิจารณา เพื่อจะไม่อยู่กับความกลัว จุดสมดุลนี้ เป็นเรื่องที่ทำไม่ง่าย แต่ก็ไม่ยากเกินไป และเป็นสิ่งที่ต้องช่วยกันต่อไปเพราะว่า 'เราทุกคนล้วนเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ดังนั้นทุกคนคือผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง' (everyone is a fact checker, then everyone is a change makers)

ภาคหนึ่ง: เอไอ vs มนุษย์ ใครเป็นตัวร้าย

เสียงพินแก้วแว่วหวานกังวานแว่ว
 และมนุษย์นั้นหรือคืออะไร
 คุณวีระพงษ์บรรเลงเพลงความรัก
 A Time for us น้ำตาพรู
 ดั่งนั้น ต้องระมัดระวังเรื่องเอไอ
 เบญจมาภรณ์กล่าวเปิดงานพลัน
 ก้องบอกว่าคนสร้างเอไอ ใช้เอไอ
 อย่าเปลอใส่ส่วนตัวแม่นาที
 เพราะมันคือโรบอทมันฉลาด
 มันเดาใจมนุษย์สุดแท้เทียว
 มันต้องการให้มนุษย์มีความสุข
 เรายังกรอกมันยิ่งเสริมยิ่งเพิ่มพูน
 จงมองมันอย่างบึงของความรู้
 จงมองอย่างเข้าใจและอย่ายอม
 ถ้ารู้จักมันจริงต้องใส่เกราะ
 แม้เอไอ จะเป็นที่นิยม
 สุนิตย์ว่าเอไอต้นทุนต่ำ
 อาจชั่วร้ายเลวทรามมาตามกัน
 ทั้งหลอกหลอนเบี่ยงหลบและตบทรัพย์
 โลกเอไอหลอนลอยอย่าปล่อยทิ้ง
 เราจะใช้มุดมุดมุดมุดสร้างสรรค์
 รัฐต้องเอื้อเกื้อด้วยมาช่วยไว้

มือประสานปากแก้วยังแว่วไหว
 จึงสรรค์สร้างเอไอมาใช้ดู
 อยากรู้จักต้องตามถามอาภู่
 เกิดเพราะผู้สื่อได้ไม่ครบครัน
 อย่างไรหรือจึงปลอดภัยและสร้างสรรค์
 ทุกอย่างเริ่มต้นกัน ที่ตรงนี้
 มาเตือนให้มีสติในทุกที่
 อาจเลวร้ายไม่เหลือดีแม้หนเดียว
 มันบังอาจเอาใจมนุษย์สุดเฉลียว
 มันสร้างแค่เศษเสี้ยวของข้อมูล
 แต่อาจก่อเกิดทุกข์จนสิ้นสูญ
 เพราะมันคือตระกูลศาสตร์ของปลอม
 มีข้อมูลทุกอย่างอยู่อย่างแท้ห้อม
 จงมองพร้อมเป็นโอกาสช่วยสังคม
 ป้องกันตัวทุกเปลาะเพื่อคดม
 ต้องพร้อมไม่ทุกข์ตรม และเท่าทัน
 สร้างข่าวลวงซ้ำซ้ำ สยองขวัญ
 ทั้งยืนยันและโน้มน้าวราวว่าจริง
 การเมืองอาจตกอับน่ากลัวยิ่ง
 ยิ่งนานยิ่งน่ากลัวต้องเตรียมใจ
 พลเมืองพร้อมยืนยันพลังได้
 ต้องสืบหาต่อไปว่าใครควร

ภาคสอง: ประโยชน์ของเอไอ

สำหรับเอไอคล้าย ๆ มีด
จะใช้ประโยชน์หรือว่าใช้ฆ่าฟัน
ไม่ใช่ความผิดของเอไอ
คือ ‘มนุษย์’ คนที่มีอยู่จริง
แต่ต้องสร้างจิตสำนึกให้มนุษย์
เราไม่อาจย้อนเวลาได้ฉันใด
เอไอเหมือนม้าเร็วต้องคุมได้
ถ้าจัดการดีดี ดีเกินนับ
อาจต้องใช้เอไอแก้เอไอ
อย่าพึ่งใครเพียงหนึ่งอย่าพึ่งชม
ต้องใช้ ‘เอ๊ะ สกิล’ จนชินชา
‘โคแฟค’ เป็นทางหนึ่ง ซึ่งยืนยัน

มีขอบเขตกำหนดมีบทมัน
จะสร้างสรรค์หรือทำลายทำได้จริง
เพราะคนใช้ข้อมูลให้ยุ่งยิ่ง
ผู้สร้างสิ่งเลวร้าย ใช้เอไอ
มีสติสูงสุดทำได้
ยุคเอไอมาถึงจึงต้องรับ
ใช้ไม่เป็นอาจหมองไหม้และตกอับ
จะขยับก้าวใหม่ใหม่ให้สังคม
และ ‘คน’ ใช้ต้องเชี่ยวชาญชำนาญสม
ต้องระดมหลายฝ่ายมาช่วยกัน
‘เอ๊ะ’ ทุกมุมปัญหาเพื่อสร้างสรรค์
สื่อทุกฝ่ายก้าวสู่ฝันพร้อมกันเทอญ

ชัมัยกร บางคมบาง

17 มกราคม 2567

กลอนกล่าวปิดการเสวนานักคิดดิจิทัลครั้งที่ 26

Digital Thinkers Forum #เวทีนักคิดดิจิทัล ครั้งที่ 26

เราจะใช้ AI อย่างไร

ให้สร้างสรรค์
และปลอดภัย

17 ม.ค. 67
12.30 – 17.00 น.
ที่ Siam Paragon
1071, 1072, 1073 & 1074 ชั้น 6

LIVE Thai PBS | ไลน์ฟีด | สภาองค์กรของมูลนิธิโรค | สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ Thai PBS

จากงาน Digital Thinkers Forum # 26 (เวทีนักคิดดิจิทัลครั้งที่ 26)
หัวข้อ ‘เราจะใช้เอไออย่างไร ให้สร้างสรรค์และปลอดภัย’
เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2567 เวลา 12.30 - 17.00 น.
ณ SCBX NEXT TECH ชั้น 4 สยามพารากอน กรุงเทพฯ
ภาคร่วมจัดประกอบด้วย

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.

